

BRANCHEVEJLEDNING OM

VINDUESPOLERERENES ARBEJDSMILJØ

BFA

Transport
Service - Turisme
Jord til Bord

Branchefællesskab for Arbejds miljø

INDHOLD

Forord.....	2
Håndredskaber	3
Tekniske hjælpemidler.....	4
Stiger	4
Personløftere (lifte og gondoler).....	7
Stilladser	8
Faldsikring.....	8
Vaskeanlæg.....	10
Rappelling.....	11
Rengøringsmidler	11
Arbejdsbeklædning.....	13
Vejrforhold.....	14
Bygninger.....	15
Arbejdspladsvurdering (APV).....	18
APV-checkliste for vinduespolerere.....	19
APV-handlingsplan	24
Hvis du vil vide mere.....	25

FORORD

Denne branchevejledning beskriver vinduespolerernes væsentligste arbejdsforhold og indeholder forslag til forebyggende foranstaltninger, således at arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Et enkelt afsnit i branchevejledningen omhandler også nybyggeri og indeholder råd til de rådgivende og projekterende.

Bagest i branchevejledningen er der indsat et forslag til APV-checkliste og handlingsplan.

Branchearbejds miljørådet for service- og tjenesteydelser har i samarbejde med branchens parter udarbejdet vejledningen til støtte for arbejdsgiverne, lederne og de ansatte i deres samarbejde for at forebygge arbejdsskader og reducere arbejdsmiljøbelastninger.

Arbejdstilsynet har haft branchevejledningen til gennemsyn og finder, at den er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet branchevejledningen, som den foreligger og har ikke taget stilling til, om den dækker samtlige relevante emner for det pågældende område.

HÅNDREDSKABER

I vinduespolererbranchen anvender man forskellige typer håndredskaber såsom spand, squeezer, stripper, clickskraber og klud.

Spanden bør som udgangspunkt ikke medbringes ved arbejde på stiger eller stilladser. Alternativt skal den kunne fastgøres til stigen eller stilladset så tæt på arbejdsområdet som muligt. Vær opmærksom på ikke at fylde spanden med mere vand end nødvendigt til det pågældende arbejde.

Ved arbejde med squeezer og stripper skal man så vidt muligt variere arbejdet. Det kan blandt andet gøres ved at skifte mellem højre og venstre hånd/arm. Squeezeren bør have et godt og ergonomisk korrekt håndtag, og den skal være velegnet til opgaven.

Ved arbejde med klud skal man undgå at lægge kluden over skulderen. En våd klud over skulderen kan udgøre en risiko for gener efter lang tids påvirkning.

Til opbevaring af håndværktøjet bør man anvende en værktøjspose, som er inddelt i rum til de forskellige typer værktøjer og er anbragt fastspændt til kroppen. Squeezeren kan fastgøres i bæltet bagtil. Håndværktøj skal desuden være sikret mod nedstyrtning under brug og ved op- og nedstigning.

Det anbefales, at man altid anvender egnede handsker for at beskytte huden. Ved vintertid anbefales det at bruge neopren handsker og desuden en god fed, vandafvisende creme til beskyttelse af huden på hænderne.

TEKNISKE HJÆLPEMIDLER

Tekniske hjælpemidler indgår ofte som en del af vinduespolererarbejdet. Disse skal være egnede til den påtænkte anvendelse og bør kunne indstilles i forhold til arbejds højde og –afstand.

Når man køber et teknisk hjælpemiddel, skal der følge en brugsanvisning med, der indeholder fyldestgørende oplysninger om det tekniske hjælpemidlets anvendelse. Brugsanvisningen skal være let tilgængelig og om muligt være angivet på selve hjælpemidlet.

De ansatte skal instrueres og i fornødent omfang oplæres i anvendelsen af det tekniske hjælpemiddel.

Stiger

Før det besluttes, om arbejdet skal udføres fra en stige, skal det vurderes, om det er mere sikkert samt teknisk og/eller økonomisk muligt, at det sker fra et stillads, en lift eller fra en anden sikker arbejdsplatform.

Løse stiger må kun bruges til arbejde af kortere varighed, og den sammenlagte tid, som stigen bruges, må ikke overstige en tredjedel af den ansattes daglige arbejdstid.

Den enkelte periode, hvor der arbejdes fra stige, bør ikke overstige 30 min. Arbejdet bør herefter afbrydes af andet arbejde, som ikke belaster på samme måde.

Hvis der arbejdes fra stige, skal stigen flyttes efter arbejdet, så det ikke er nødvendigt at række mere end én armlængde ud fra stigevangen.

Den ansatte skal være iført egnet fodtøj med en blød, skridsikker sål, når der arbejdes på stiger. Fodtøjet skal sidde fast på fødderne.

Ved arbejde på stiger må den ansatte ikke komme nærmere på stigens top end stående på det tredje-øverste stigettrin.

Stiger må kun opstilles på en vandret og fast flade. Hver vange skal være godt og ligeligt støttet. Hvor dette ikke er muligt, skal man kompensere ved at fastspænde en forlængelse forsvarligt til en af vangerne. Hvis det er nødvendigt, skal man også træffe særlige foranstaltninger for at sikre, at stigen ikke skrider.

Den ansvarlige for arbejdet på stiger skal sørge for, at de leverede stiger er egnede til det pågældende arbejde. Vedkommende skal også sikre, at stigerne er gennemgået og i orden – det vil sige uden fejl og mangler – samt sikre, at de er korrekt vedligeholdt, hver gang de udleveres på arbejdspladsen.

Stiger til normalt brug skal opfylde bestemmelserne i EN 131. En stige kan dog også være indrettet på anden lige så forsvarlig måde. Det anbefales kun at indkøbe stiger, der er tydeligt mærket med, at de opfylder disse bestemmelser.

Stiger skal undersøges grundigt efter leverandørens anvisning af en sagkyndig person. Det skal normalt ske mindst en gang om året. Undersøgelsen skal omfatte stigerne og alt tilbehør. Der bør føres registre over undersøgelserne med angivelse af deres resultater.

Der må kun befinde sig én person ad gangen på en stige. Der må dog være én person på hver halvdel af en dobbeltstige (wienerstige).

Arbejde fra stige må normalt ikke udføres i større højde end 5 meter målt fra underlaget til det trin, man står på. De steder hvor det ikke er teknisk og/eller økonomisk muligt at udføre arbejdet fra et andet egnet teknisk hjælpemiddel, kan der dog arbejdes i større højde, såfremt der anvendes fodmand.

Personløftere (lifte og gondoler)

Når du som vinduespolerer skal arbejde fra personløfter, skal du være opmærksom på følgende:

På eller i nærheden af enhver personløfter skal der findes en journal.

Det skal fremgå af journalen præcis, hvilken personløfter den hører til.

Journalen skal bl.a. indeholde:

- Dokumentation for undersøgelse af personløfterens stabilitet
- Dokumentation for belastningsprøver
- Dokumentation for anmeldelse
- Certifikater for bæremidler
- Oplysning om fejl, mangler og eftersyn
- Oplysninger om reparationer af sikkerheds- og sundhedsmæssig betydning, herunder oplysning om udskiftning af bæremidler
- Oplysninger om Arbejdstilsynets påbud vedrørende personløfteren.

Ved enhver levering af en personløfter, det være sig i form af salg, udlejning eller udlån, skal der medfølge en skriftlig brugsanvisning på dansk med oplysning om betjening, brug og daglig vedligeholdelse.

Brugsanvisningen skal bl.a. indeholde oplysninger om personløfterens foreskrevne, forventede anvendelse. Brugsanvisningen skal endvidere indeholde en advarsel mod farlig brug i form af unormale, men forudsigelige anvendelser og brugssituationer. Hvis der er anvendelsesmåder, der frarådes, skal disse specificeres.

Brugsanvisningen skal altid opbevares ved personløfteren.

Mindst én gang hver 12. måned skal personløfteren gennemgå et hovedeftersyn, afprøves og prøvebelastes af leverandøren eller anden sagkyndig. Hovedeftersyn skal også omfatte eventuelle ekstra mastsektioner og udvidelsessektioner til arbejdsstandpladsen.

Når der udføres arbejde fra arbejdsstandpladsen, skal

der udenfor denne være mindst én person til stede på arbejdspladsen, som i tilfælde af uheld eller driftsstop kan tilkaldes, enten ved direkte kalden eller ved hjælp af mobiltelefon/radio.

Med henblik på faldsikring skal lifte være forsynet med anhugningspunkter.

Personer på en arbejdsstandplads skal anvende faldsikringsudstyr i henhold til leverandørens anvisninger. Der vil normalt være tale om faldhindrende udstyr bestående af bælte og en kort line, der hindrer, at man kan falde ud af kurven. Der er normalt ikke krav om, at der skal bruges faldsikringsudstyr i sakselifte og andre lodretgående lifte.

Der skal udvises særlig forsigtighed ved arbejde i nærheden af luftledninger.

Kun personer, der er fyldt 18 år, må betjene personløftere. Enhver bruger af lifte skal have en grundig instruktion i brug af materiellet og gøres bekendt med alle sikkerhedsprocedurer.

Stilladser

Når du som vinduespolerer skal arbejde fra stillads, skal du være opmærksom på de regler, der gælder for opstilling og ændring af stillads.

Stilladset skal være opstillet forsvarligt under hensyn til arbejdets art, understøttelsesforhold, fastgørelsesforhold, påregnelige belastninger, herunder vejrforhold og andre forhold, der måtte have betydning for stilladsets stabilitet og bæreevne.

Stilladsets underlag skal være stabilt. Stilladsets støttepunkter skal hvile på hele støttefladen. En opklodsning må ikke være over 0,2 meter høj. Større niveauforskelle skal udlignes med indstillelige understøtninger eller anden forsvarlig konstruktion.

Rullestilladser skal være forsynet med passende anordninger, som forhindrer utilsigtet bevægelse, når der udføres arbejde i højden fra det.

Opstilling, ændring af opstilling og nedtagning af stilladser højere end 3 meter, må kun foretages af personer, der har gennemgået en særlig uddannelse, eller som på grund af deres faglige uddannelse er kvalificeret til at opstille den pågældende stilladstype. Uddannelsen udarbejdes af arbejdsmarkedets parter og godkendes af Arbejdstilsynet.

Opstilling, ændring af opstilling og nedtagning af stilladser lavere end eller på 3 meter, må kun foretages af ansatte, der har modtaget en særligt fyldestgørende instruktion, navnlig for så vidt angår;

1. forståelse af opstillings-, nedtagnings- og ændringsvejledningen for de pågældende stilladser
2. sikkerhed under opstilling, nedtagning og ændring af de pågældende stilladser
3. foranstaltninger til forebyggelse af risikoen for, at personer eller genstande styrter ned
4. sikkerhedsforanstaltninger i tilfælde af ændringer i vejrforholdene, som kunne bringe de pågældende stilladsets sikkerhed i fare
5. tilladte belastningsforhold og
6. andre risici i forbindelse med opstilling, nedtagning og ændring.

Faldsikring

Du skal bruge faldsikring, hvis arbejde i højde ikke på anden måde kan planlægges, tilrettelægges og udføres forsvarligt. Ved brug af faldsikring skal man være opmærksom på, kun at bruge dertil indrettede fastgørelsespunkter.

Der findes to typer: Faldsikring, der opfanger personer, der falder, og faldsikring der hindrer personer i at falde.

Den første type består af sele med remme om bryst, liv, sæde og lår (H-sele) og line. Den anden type består af bælte med line.

Alt faldsikringsudstyr og dele, der har betydning for, at udstyret fungerer, skal være CE-mærket.

Udstyr må ikke anvendes, hvis det har været brugt til at standse et fald, eller hvis det har været udsat for anden belastning, der kan have nedsat holdbarheden. Faldsikringsudstyret skal holdes rent, opbevares tørt og beskyttet mod dagslys.

Før hver brug skal det kontrolleres, om faldsikringsudstyret er helt, funktionsdygtigt og rent. Desuden kontrolleres, om udstyret har gennemgået eftersyn efter leverandørens anbefalinger mindst én gang årligt af en kompetent person anvist af producenten. Årligt eftersyn kan ses af mærkat eller synlig plombe på udstyret eller af kontrollortet.

Vaskeanlæg

Vaskeanlæg bliver et mere og mere anvendt redskab i vinduespolerernes arbejde. Men det bør kun anvendes, hvor det ikke er muligt at anvende traditionel vinduespolering, herunder egnet teknisk hjælpemiddel, f. eks. en personløfter. Der kan være fordele ved brug af anlæggene, men det kræver tilstrækkelig oplæring og instruktion samt nøje planlægning af brugen på grund af de belastninger, der kan opstå ved forkert brug af teleskopstænger.

Når man anvender vaskeanlæg, skal man særligt være opmærksom på følgende:

- Brug arbejdsbælte for at formindske den **ERGONOMISKE** belastning
- Teleskopstangen skal være tilstrækkelig høj, så man kan arbejde fra hoften
- Begræns arbejdstiden med vaskeanlæg mest muligt og varier med andet arbejdet, der ikke belaster samme muskelgrupper
- Undgå at dreje eller bøje nakke og hoved mere end et par grader bagud
- Vær opmærksom på eventuel trafik, el ledninger samt vind og vejr
- Teleskopstangens længde, vægt og stabilitet skal inkluderes i vurderingen af belastningen.

RAPPELLING

Rapelling (brug af reb-understøttet arbejdsudstyr) må kun anvendes under omstændigheder, hvor arbejdet kan udføres sikkert, dvs. at man skal være specielt opmærksom på ulykkesrisici. Endvidere må rapelling kun anvendes, hvor brugen af andet mere sikkert arbejdsudstyr, f. eks. personløfter, ikke er muligt.

Arbejdet må kun udføres af personer, der har fået en særlig fyldestgørende instruktion i brugen af udstyret

og som har et indgående kendskab til de relevante redningsprocedurer. Ved brug af rapelling skal man endvidere være særligt opmærksom på arbejdsstillinger, kraftkrav og varighed.

En nærmere beskrivelse af kravene til udstyret og arbejdets udførelse findes på Arbejdstilsynets hjemmeside, www.at.dk.

RENGØRINGSMIDLER

Ved vinduespolering bruges normalt rengøringsmidler som f. eks. opvaskemiddel, denatureret sprit eller lignende produkter, salmiakspiritus mm.

Brug af opvaskemidler, vinduespolerersæbe eller lignende har blandt andet til formål at smøre værktøjet, så det uanset metode glider lettere hen over glasfladen, og derved gør arbejdet nemmere og mindsker de ergonomiske belastninger. Blot få dråber af rengøringsmidlet i vandet er nok til at opnå det ønskede resultat.

Denatureret sprit eller lignende anvendes for at hindre vandet i at fryse.

Denatureret sprit og tilsvarende produkter har den ulempe, at det bliver sværere at trække værktøjet over glasfladen, hvilket øger den ergonomiske belastning. Brugen af denatureret sprit afhænger af, hvor lav temperaturen er.

Sprit og salmiakspiritus fjerner fedt på hænderne, der kan blive ru og få revner.

Rengøringsmidlerne kan være hud- og øjenirriterende og under visse forhold også generende for luftvejene.

Ved valg af rengøringsmidler skal man sikre sig følgende:

- Brug så få forskellige rengøringsmidler som muligt
- Brug rengøringsmidler, der indeholder så få indholdsstoffer som muligt. Det vil sige uden faresymbol (orange mærke med sort tegning)
- Erstat farlige rengøringsmidler med mindre farlige rengøringsmidler, hvis det kan lade sig gøre
- Overhold doseringsvejledningen
- Brug kun de midler, der er udleveret af virksomheden
- Brug kun rengøringsmidler fra den originale emballage
- Brug egnede handsker til opgaven
- Anvend fed fugtighedscreme for at beskytte hænderne.

Der skal være arbejdspladsbrugsanvisninger på produkter, der har faresymbol, og arbejdsgiveren skal sikre, at de ansatte får en grundig og forståelig instruktion i arbejdet med rengøringsmidlerne, herunder om korrekt dosering.

ARBEJDS- BEKLÆDNING

Vinduespolering er karakteriseret ved meget skiftende arbejde mellem opgaver udendørs og opgaver indendørs.

I vinterhalvåret udsættes medarbejderne derfor for meget store temperaturforskelle, der gør det nødvendigt at tilpasse arbejdsbeklædningen efter vejrforholdene.

Ved udvælgelse af arbejdsbeklædning skal man være opmærksom på, at tøjet skal:

- Have høj isoleringsevne
- Være vindtæt og vandafvisende
- Slutte tæt ved håndled, hals og ben
- Let kunne åbnes for ventilation
- Være udformet, så det ikke hænger i ved op- og nedstigning eller under arbejdet på stiger og stilladser mv.

Beklædningen bør i det hele taget være så hensigtsmæssig som muligt og medføre så få begrænsninger for den ansattes bevægelsesfrihed ved arbejdet som muligt.

Det anbefales altid at bruge egnede handsker, der skal være rene og tørre. Sammen med handsken bruges en indvendig bomuldshandske for at opsuge sved, så huden forbliver tør. Handsker udskiftes, når de er beskadigede, utætte eller når gennembrudstiden er nået.

Fodtøj bør generelt være med en blød sål, der sidder fast på fødderne.

For at undgå for mange temperatursvingninger, bør medarbejderen i hvert enkelt tilfælde/arbejdssted overveje, hvorvidt alt det indendørs arbejde/uden-dørs arbejde kan udføres på én gang.

VEJRFORHOLD

Da vinduespolering indebærer meget arbejde uden-dørs, indvirker vejrforholdene på arbejdets udførelse.

Man skal således være opmærksom på, at vand og frost øger risikoen for glatte flader og trin. Denne risiko kan f. eks. imødegås ved anvendelse af egnet fodtøj og stiger med ispigge.

Stærk blæst øger risikoen for, at stiger skrider ud og vælter. Det kan under disse forhold være vanskeligt at flytte og holde dem, hvorfor stignernes længde skal reduceres til et minimum.

Vinduer, der åbnes i stærk blæst, skal fastgøres.

Vinduespolering over 1. sals højde må ikke udføres i stormvejr, medmindre der træffes særlige forholdsregler.

Ved tordenvejr, der indebærer risiko for øgede vindhastigheder og lynnedslag, skal arbejdet tilrettelægges efter forholdene.

BYGNINGER

I projekteringsfasen af nybyggeri bør de projekterende og rådgivende af hensyn til de arbejdsmiljøforhold for vinduespolerere, som projektet afstedkommer, tage kontakt til rådgivere fra branchen.

Formålet med denne henvendelse er at sikre det bedst mulige arbejdsmiljø for vinduespolerere. Hermed opnår man, at f. eks. byggekonstruktioner og adgangsveje ikke besværliggør arbejdets udførelse.

Forhold, der kan besværliggøre og fordyre vinduespolering og forringe arbejdsmiljøet for vinduespolerere, er følgende:

- Vinduers konstruktion og vedligeholdelse
- Brudte glasflader (tyverialarmer, ventilatorer, udluftningspropper)
- Udvendigt monterede persienner eller markiser (solafskærmning)
- Indvendigt monterede gardiner og rullegardiner
- Placering af uflytbart inventar ved vinduer
- Kabelbakker og hylder
- Lukkeanordninger på koblede rammer.

Projektering af faste installationer, såsom gangbroer, gondoler og monterede specialstiger, kan vise sig mindre omkostningskrævende for bygherren set i forhold til de løbende udgifter til vinduespolering.

Sted	Adkomstsystemer	Vær opmærksom på
Indvendig vinduespolering af glastage.	Gangbro	Rækkevidde/ergonomi (gangbroens placering i forhold til poleringsopgaven). Minimumbredde 60 cm. Minimumhøjde 2 meter Rækværk ved faldhøjde over 2 meter.
Brede høje bygninger.	Gondol	Rækkevidde/ergonomi (gangbroens placering i forhold til poleringsopgaven). Vinduespolereren skal være sikret mod fald (faldsikring). Vejrlig.
Hvor gondol eller gangbro ikke kan anvendes. Primært indendørs til arbejde i begrænset højde.	Specialstige	Vinduespolereren skal være sikret mod fald (faldsikring).
Når der ikke er fastinstalleret adgangsveje.	Lift	Areal foran bygning skal være ryddet og tilgængeligt. Underlagets bæreevne. Afstand fra lift til arbejdsopgave. Vejrlig.
Små afgrænsede opgaver, hvor der hverken er fast installeret adgangsveje eller kan anvendes lift.	Stillads	Se afsnit om tekniske hjælpemidler. Islag.
Hvor intet andet adkomstsystem kan anvendes forsvarligt.	Anhugning (kroge, øjer og bøjler). Rappelling.	Anhugningens bæreevne. Se afsnit om faldsikring og om rappelling.

Man skal være opmærksom på eventuel brug af faldsikring i forbindelse med ovennævnte adkomstsystemer.

ARBEJDSPLADS- VURDERING (APV)

Alle virksomheder med ansatte skal ifølge arbejdsmiljølovgivningen udarbejde en skriftlig APV for alle arbejdsfunktioner i virksomheden.

Ved arbejdspladsvurderingen foretager I en samlet vurdering af arbejdsmiljøforholdene i forbindelse med arbejdets udførelse, herunder det psykiske arbejdsmiljø. I skal ligeledes inddrage jeres sygefravær med henblik på at vurdere, om der er forhold i jeres arbejdsmiljø, der kan medvirke til sygefravær.

I APV'en skal I kortlægge, beskrive og vurdere virksomhedens arbejdsmiljø. Er der problemer, som I ikke kan løse med det samme, skal I udarbejde en handlingsplan. I handlingsplanen skal det fremgå, i hvilken rækkefølge I vil prioritere og løse problemerne, hvornår det gøres og hvem af jer, der er ansvarlig for, at det bliver gjort.

I skal desuden lave retningslinjer for, hvordan I vil følge op på handlingsplanen. Det betyder blandt

andet, at I skal fastlægge, hvornår og hvordan I skal afgøre, om ændringerne har virket.

I skal altid ajourføre APV'en, når der sker ændringer i arbejdet, arbejdsmetoder og lignende, som har betydning for jeres arbejdsmiljø. APV'en skal under alle omstændigheder ajourføres senest hvert 3. år.

Pligten, til at sørge for at APV'en udarbejdes, er arbejdsgiverens. Sikkerhedsorganisationen skal inddrages i planlægning, tilrettelæggelse, gennemførelse, opfølgning og ajourføring af APV'en. Hvis I er en virksomhed uden krav om en sikkerhedsorganisation, skal de ansatte inddrages på samme måde.

Til brug for APV'en kan I benytte denne branchevejledning samt APV-checklisten og handlingsplanen.

Checklisten og handlingsplanen kan downloades i A4-skemaform fra www.bar-service.dk.

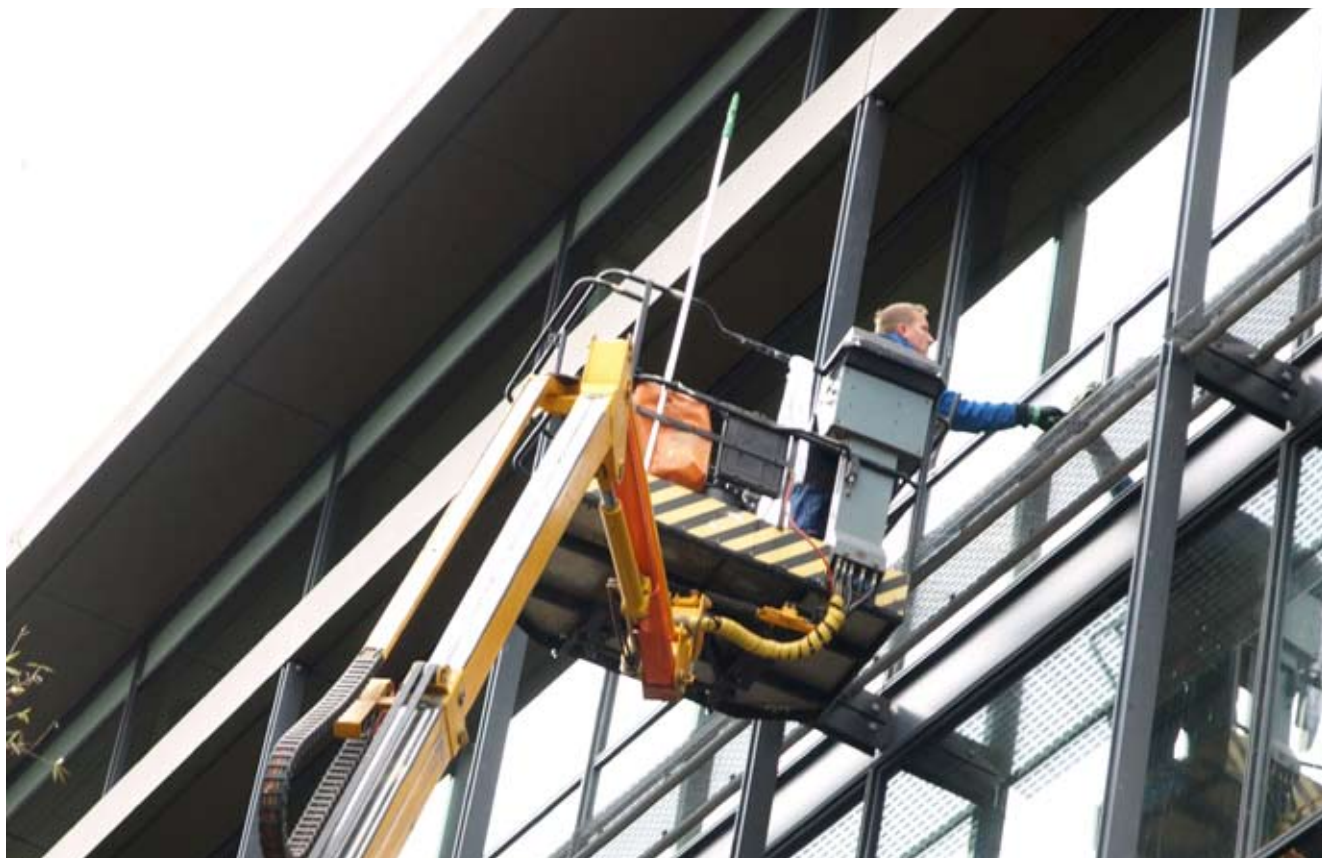
APV-CHECKLISTE

FOR VINDUESPOLERERE

JA	NEJ	TUNGE LØFT
		Løfter medarbejderne tunge emner eller byrder manuelt?
		Løfter eller holder medarbejderne tunge redskaber under arbejdet?
		Bærer medarbejderne tunge emner eller redskaber, mens de går?
		Løfter medarbejderne mange emner over 3 kg. i løbet af en arbejdsdag?
		Opstår der risikable situationer, hvor flere personer løfter byrder sammen?
		Løfter medarbejderne byrder i dårlige arbejdsstillinger, f.eks. langt fra kroppen, over skulderhøjde eller under knæhøjde?
		ENSIDIGT GENTAGET ARBEJDE
		Er der ensidigt gentaget arbejde på virksomheden – det vil sige arbejde, hvor ensartede bevægelser hyppigt gentages i en stor del af arbejdsdagen?
		Udfører medarbejderne ensidigt gentaget arbejde i højt tempo eller under tidspres?
		ARBEJDSSTILLINGER
		Arbejder medarbejderne i ubekvemme arbejdsstillinger?
		Arbejder medarbejderne med bøjet eller vredet ryg eller bøjet eller vredet nakke?
		Arbejder medarbejderne med hænderne over skulderhøjde?
		Arbejder medarbejderne med lange rækkeafstande?
		Arbejder medarbejderne på hug, knælende eller knæliggende?
		Arbejder medarbejderne i samme stilling i lang tid?
		Er der snævre pladsforhold på arbejdspladsen, der begrænser bevægelsesfriheden?
		Arbejder medarbejderne med håndleddet bøjet eller drejet eller med fingerspidsgreb?
		HUDBELASTNINGER
		Er der medarbejdere, der har vådt arbejde med direkte kontakt til huden over to timer dagligt?

JA	NEJ	KEMI
		Arbejder medarbejderne på en uforsvarlig måde med farlige kemikalier, f.eks. kemikalier med orange faresymboler?
		Mangler virksomheden at undersøge, om de farlige kemikalier, som virksomheden bruger, kan erstattes (substitueres) af mindre farlige kemikalier?
		Arbejder medarbejderne med farlige kemikalier, selv om der ikke er udarbejdet en arbejdspladsbrugsanvisning, der er tilpasset virksomhedens forhold?
		Er der medarbejdere, der arbejder med farlige kemikalier, uden at de er orienteret om risikoen ved arbejdet?
		Er der medarbejdere, der ikke bruger personlige værnemidler, selvom det er påkrævet?
		PSYKISK ARBEJDSMILJØ
		STOR ARBEJDSMÆNGDE OG TIDSPRES
		Er der medarbejdere, som konstant har en stor arbejdsmængde, eller som udsættes for stort tidspres?
		Sker det ofte, at medarbejderne ikke når deres arbejdsopgaver?
		Er det tit nødvendigt, at medarbejderne arbejder over?
		Er det nødvendigt, at medarbejderne arbejder meget hurtigt?
		Bliver der ofte stillet modstridende krav til medarbejderne?
		Er målene for arbejdet uklare for medarbejderne?
		ENSFORMIGT ARBEJDE
		Er arbejdet i længere perioder præget af så ensformige og lidt krævende opgaver, at det nedsætter evnen til at reagere hurtigt?
		Mangler medarbejderne mulighed for at veksle mellem forskellige typer af opgaver?
		RINGE INDFLYDELSE PÅ EGET ARBEJDE
		Har medarbejderne ringe indflydelse på beslutninger om eget arbejde?
		Har medarbejderne ringe indflydelse på, hvordan arbejdet udføres?
		Har medarbejderne ringe indflydelse på mængden af eget arbejde?
		Har medarbejderne ringe mulighed for at bestemme, hvornår de holder pause?
		MANGLENDE STØTTE FRA KOLLEGER OG LEDELSE
		Mangler medarbejderne hjælp og støtte fra kolleger?
		Mangler medarbejderne hjælp og støtte fra ledelsen?

JA	NEJ	HÅNDVÆRKTØJ OG ANDRE TEKNISKE HJÆLPEMIDLER
		Mangler der brugsanvisninger, der fortæller om, hvordan man bl.a. bruger og vedligeholder hjælpemidler rigtigt?
		Er der tekniske hjælpemidler, der ikke bliver vedligeholdt, som leverandøren har anvist?
		EKSPLOSION, BRANDFARE, ÆTSNING OG FORGIFTNING
		Er der situationer, hvor medarbejderne ikke følger brugsanvisningens sikkerhedsregler for kemikalier eller tekniske hjælpemidler?
		Arbejder medarbejderne med kemikalier, der indebærer risiko for ætsningsskader på huden, f.eks. ved sprøjt, spild, udsivning, overkogning eller fordampning?
		SYGEFRAVÆR
		Er der forhold i arbejdsmiljøet, der kan medvirke til sygefravær?
		Kan virksomheden ændre i arbejdsmiljøet, så sygefraværet mindskes?

APV-HANDLINGSPLAN

Årsag til problem	Løsning	Ansvarlig	Frist og prioritering

HVIS DU VIL VIDE MERE

Nedenfor er oplistet en række gode internetsider, hvor I kan søge mere viden til jeres indsats for et godt arbejdsmiljø.

www.bfa-service.dk

BFA service-turismes hjemmeside med et rigt udvalg af målrettede vejledningsmaterialer, herunder særligt

- Ren besked - et værktøj til rengøringsbranchen.
- Fald ikke ned, når du skal op – en sikker manual til din stige.

www.forebygulykker.dk

Hjemmeside i regi af BAR service- og tjenesteydelser med metoder til forebyggelse af ulykker for forskellige brancher

www.at.dk

Arbejdstilsynets hjemmeside, hvor I kan finde alt om regler og vejledninger for alle arbejdsmiljøforhold.

www.arbejdsmiljoviden

Videncenter for Arbejdsmiljøes hjemmeside, der formidler viden om aktuelle arbejdsmiljøemner og problemstillinger og guider på vej til mere viden.

www.amr.dk

Arbejdsmiljørådets hjemmeside. Arbejdsmiljørådet er det forum, hvor arbejdsmarkedets parter drøfter og samarbejder om et sikkert og sundt arbejdsmiljø på danske arbejdspladser

www.arbejdsulykker.dk

Hjemmeside i regi af Arbejdstilsynet, Dansk Metal og DI med metoder til forebyggelse af ulykker.

ADRESSER

**Branchearbejdsmiljøudvalget Service – Turisme
Arbejdsgiversekretariatet**
H.C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
Tlf. 33 77 33 77
www.bfa-service.dk

**Branchearbejdsmiljøudvalget Service – Turisme
Arbejdstagersekretariatet**
Kampmannsgade 4
1790 København V
Tlf. 88 92 01 43
www.bfa-service.dk

**Sekretariat for
BFA Transport, Service – Turisme og Jord til Bord**
H.C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
www.bfa5.dk

Arbejdstilsynet
Landskronagade 33
2100 København Ø
www.at.dk

Videncenter for Arbejdsmiljø
Lersø Parkallé 105
2100 København Ø
www.arbejdsmiljoviden.dk

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
Lersø Parkallé 105
2100 København Ø
www.nfa.dk

Denne branchevejledning kan downloades fra
BFA service-turismes hjemmeside: www.bfa-service.dk.

Lay-out: Søren Sørensens Tegnestue
Tryk: PrintDivision
1. oplag 2010
ISBN nr. 978-87-91106-97-2
Varenummer 162113